

5. Після помилювання звільнили вперше засуджену в Україні до довічного покарання жінку. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29156481.html> (дата звернення: 19.04.2019)
6. Petukhov v. Ukraine (No. 2) [GC], Judgment of 12 March 2019, Application no. 41216/13. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-191703> (дата звернення: 19.04.2019)
7. Murray v the Netherlands [GC], Judgment of 26 April 2016, Application no. 10511/10. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162614> (дата звернення: 19.04.2019)

Ключові слова: довічне позбавлення волі без права на досрочне звільнення, довічне позбавлення волі, право на перегляд вироку, ЄСПЛ, нелюдське поводження.

Ключевые слова: пожизненное лишение свободы, пожизненное лишение свободы без права на досрочное освобождение, право на пересмотр приговора, ЕСПЧ, бесчеловечное обращение.

Key words: a whole-life sentence, life imprisonment, right to review sentence, ECHR, inhuman treatment.

ТОРБАС ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу,
кандидат юридичних наук

ЩОДО ПІДСТАВ ОБСТЕЖЕННЯ ПУБЛІЧНО НЕДОСТУПНИХ МІСЦЬ, ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ

Відповідно до ст. 2 КПК України, до основних завдань кримінального провадження відносяться захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Очевидно, що виконання вказаних завдань в першу чергу покладатиметься саме на уповноважених представників правоохоронних органів, які через виконання покладених на них обов'язків забезпечують реалізацію прав та законних інтересів всіх учасників кримінального провадження. Поряд з цим однією з ключових вимог, яка гарантує виконання зазначених завдань, являється чіткість законодавства, яке має бути неухильно дотримане на всіх етапах здійснення кримінальної процесуальної діяльності. Складно очікувати єдиної правозастосовчої практики в тому випадку, коли одне правове положення може мати декілька тлумачень, або коли питання кримінального провадження

взагалі не регулюються нормами чинного кримінального процесуального законодавства. При цьому слід констатувати, що таких положень чинний КПК має достатньо багато. В якості прикладу можна проаналізувати такий вид негласних слідчих (розшукових) дій, як обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.

Вказаний вид НСРД регулюється ст. 267 КПК. При цьому дане положення КПК встановлює вичерпний перелік підстав, за яких може відбутися таке обстеження у кримінальному провадженні. Так, слідчий має право обстежити публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів, з метою: 1) виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування; 2) виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів; 3) виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину; 4) виявлення осіб, які розшукуються; 5) встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи. Проте саме таке формулювання викликає низку запитань.

Перш за все необхідно звернути увагу на суб'єкта проведення даної НСРД. Відповідно до ст. 267 КПК, саме слідчий має право обстежувати публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи. Очевидно, що дане положення суперечить ч. 6 ст. 246 КПК, де зазначено, що негласні слідчі (розшукові) дії має право проводити не лише слідчий, а і оперативні підрозділи (за дорученням). Враховуючи специфіку даної процесуальної дії, складність її проведення та необхідну наявність низки специфічних вмінь та навичок, обмеження суб'єктного складу обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи лише слідчим являється необґрунтованим. Тому в даному випадку більш доцільним буде наступне формулювання ч. 1 ст. 267 КПК: «Слідчий або за його дорученням уповноважений оперативний підрозділ має право обстежити...».

Повертаючись до питання підстав обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, необхідно звернути увагу на певну неточність у формулюванні законодавця. Як показує практика, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи дуже часто проводиться у комплексі з іншою негласною слідчою (розшуковою) дією – аудіо-, відеоконтроль особи і фактично являється допоміжною процесуальною дією. Дійсно, з метою здійснення аудіо-, відеоконтролю в першу чергу необхідно встановити відповідні технічні пристрої, які дозволять такий контроль проводити. Саме тому законодавцем в п. 5 ч. 1 ст. 267 КПК передбачив, що обстеження може відбуватися з метою встановлення технічних засобів. Проте в КПК не ведеться мова про кінцевий етап проведення таких процесуальних дій, а саме про вилучення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю з публічно недоступних місць. Очевидно, що лишати такі технічні засоби в житлі чи іншому володіння особи не можна, адже, по-перше, вони в подальшому можуть бути виявлені власником такого житла чи іншого

володіння особи, що ставить під сумнів режим таємності проведення відповідних процесуальних дій, і по-друге – такі технічні засоби мають певну вартість, яка в подальшому повинна бути відшкодована. Крім того, невилучення таких технічних засобів ускладнює або взагалі унеможливує проведення наступних обстежень публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.

В такому випадку очевидним буде висновок, що після закінчення аудіо-, відеоконтролю в обов'язковому порядку має бути здійснено вилучення відповідних технічних засобів. Проте законодавець в ст. 267 КПК вказує, що обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи може відбуватися лише з метою встановлення технічних засобів, щодо вилучення нічого не зазначено. Очевидно, що негласне проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою вилучення таких технічних засобів без ухвали слідчого судді відбуватися не може. Проте і підстав для винесення ухвали слідчим суддею для повторного обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи також немає, адже така підстава, як вилучення технічних засобів контролю, чинним КПК не передбачена.

Тому можна зробити висновок, що положення ст. 267 КПК потребують уточнення, а п. 5 ч. 1 ст. 267 КПК необхідно викласти у наступній редакції: «5) встановлення та вилучення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи». Така зміна дозволить уникнути можливого порушення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження.

Ключові слова: обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, технічні засоби аудіо-, відеоконтролю.

Ключевые слова: обследование публично недоступных мест, жилища или иного владения лица, технические средства аудио-, видеоконтроля.

Key words: inspecting publicly inaccessible places, home or any possession of a person, technological devices for audio, video monitoring.

УСТИНОВА-БОЙЧЕНКО ГАННА МИКОЛАЇВНА

Криворізький факультет
Національного університету «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Кожній особі, яка зазнала шкоди від кримінального правопорушення Конституція гарантує відшкодування завданої матеріальної та моральної шкоди. Правова система України побудована таким чином, що надає можливість особі обирати не тільки спосіб захисту порушено-